

**Training programs for educators
and
independent assessment opportunities for students
aimed at fostering a scientific mindset**

Prof. Dr Sudesh Ghoderao

**Head, Dept of Chemistry,
RNC Arts, JDB Commerce and NSC Science College, Nashik Road, Nashik, Maharashtra**

**Secretary, National and International Coordination,
*Maharashtra Andhshraddha Nirmulan Samiti (MANS)***

**General Secretary,
Federation of Indian Rationalist Associations (FIRA)**

**International Humanist Conference 2025 (4 to 6 July 2025)
Coque (Centre National Sportif et Culturel) in Luxembourg**

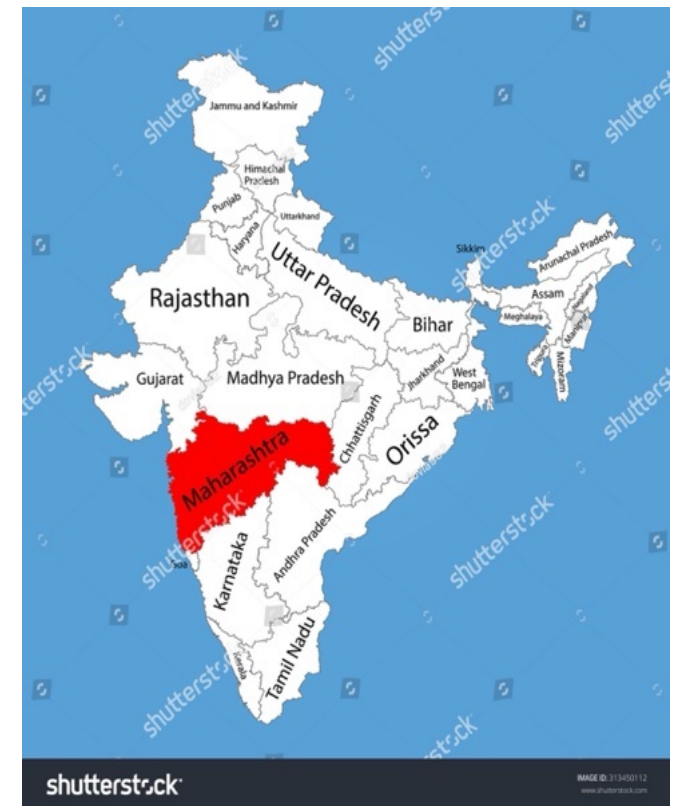
Email: sudeshghoderao@gmail.com

Contact: +91 9422257654

Maharashtra Andhshraddha Nirmulan Samiti (MANS)
An affiliate of
Federation of Indian Rationalist Associations (FIRA)

Maharashtra State :

Maharashtra is the second-most populous state in India, with a population of 112.4 million (112,372,972) as per the 2011 Census. The state's total area is 307,713 square kilometers (118,800 square miles).

Dr. Narendra Achyut Dabholkar

Date of Birth: 1 November 1945

Education – M.B.B.S. (1970)

Founder Executive President of MANS

**He initiated and vigorously followed up for the ‘Anti-Black Magic Act’
in the State of Maharashtra.**

**After his murder this law was passed by Maharashtra Govt.
Maharashtra became the first state in India to pass such Law.**

Founded '**Parivartan Vyasanamukti Kendra**' (De-addiction Centre) at Satara in 1989. His view - Addiction is a Mental Illness and to overcome it we must go for comprehensive awareness, restrictions, resistance and treatment.

One of the Founder of '**Samajik Krutadnyata Nidhi**' (Social Gratitude Fund), an Organization which provides financial assistance to full-time social workers. Executive Secretary till end of his life.

International Kabaddi player - was selected to represent India against Bangladesh for playing Kabaddi Test Matches.

Prominent qualities of Dr. Narendra Dabholkar as a great leader :

having **personal rapport** with every ground level activist.

practiced **simple living** throughout his life.

usually **travelled by Govt. State Transport Bus** and preferred to **stay at activists' home**

great **motivator** to boost various capabilities of activists and **encouraged** everyone to give one's best to the society.

believed in **successor planning** for the Organization at an appropriate time, built up second line of young leadership in the Organization and handed over the charge to the young deserving generation

Review of work of Eradication of Superstitions by Dr Narendra Dabholkar –

1982 - became **full-time activist** for more than three decades.

For 30 years, travelling to different places by spending **20 to 22 days per month for Organization's work.**

- delivered **at least 3000 lectures** on Scientific Temperament, Eradication of Superstitions, Rationalism, Secularism etc.

- **wrote numerous books** on Scientific Temperament and Eradication of Superstitions and the same were published by renowned Publishers. These Marathi books are (Marathi Title and English meaning thereof are given in the bracket) as under –

Awards Received –

Only person to receive Maharashtra State level two Awards –
Shiv Chhatrapati Sports Award, Shiv Chhatrapati Youth Award.

Best Book writer Award by Maharashtra State on three occasions for three different books. (*अंधश्रद्धा : प्रश्नचिन्ह आणि पूर्णविराम, ऐसे कैसे झाले भोंदू व अंधश्रद्धा विनाशाय*) In addition to this, received many awards from renowned Institutions.

The **Best Activist of the Decade Award** by Maharashtra Foundation, New Jersey, USA. The Award amount of Rs.10 lakhs was donated to MANS

Padmashree Award (Posthumously) by **Govt. of India** in the year 2014.

‘Distinguished Services to humanism in anti-superstition movement award’ by **Humanists International, 2017.**

Maharashtra Andhshraddha Nirmulan Samiti (MANS)
An affiliate of
Federation of Indian Rationalist Associations (FIRA)

Maharashtra - Land of Saints and Social Reformers.

Tradition of Saints - Saint Dnyaneshwar(13th Century) to Saint Gadage Baba, Saint Tukadoji Maharaj (20th century).

Rich tradition of 150 years of Social Reformers - starting from *Lokahitavadi* to *Prabodhankar Thackeray*.

Both made efforts to pull out people from the mud of undesirable customs, traditions, outdated practices and superstitions.

Examining the Religion critically and for the benefit of the society, these saints opposed the exploitation and ritualism in it. They promoted Logical Rationalism, Reformism, Scientific Temper and Humanism.

This thought is known in Maharashtra, as, '**Phule - Shahu - Ambedkar tradition of thought**' (**Purogami**).

Despite, Superstitions are flourishing hence Martyr Dr. Narendra Dabholkar established *Maharashtra Andhshraddha Nirmulan Samiti* on 9th August, 1989.

Prime goal of MANS - create an Exploitation-free Society based on the Constitutional Values of Equality, Fraternity and Social Justice and to change the mindset of the people.

Organization's Five Principles (*Panch-sutree*) -

- 1) To **oppose the superstitions** which involve exploitation, cheating and are misleading.
- 2) To propagate, spread and follow **Scientific Temperament**.
- 3) To **examine the Religion firmly, critically but constructively**, corresponding to the time.
- 4) To activate the **heritage of Saints and Social reformers** and values of the Constitution.
- 5) To **join hands with the movements** of comprehensive social reforms.

Activities of MANS include:

Organization of awareness programs in Schools, Colleges, Religious events, Social events and make people aware about the so called miracles performed by the fake *Babas*. The miracles are performed by our Activists and the secret is revealed later at the end of program. This eliminates the fear among the people.

Organizing **lecture with practical's** of spreading Scientific Temperament - the **fundamental Constitutional duty** of every Citizen.

Article 51 A (h) of Constitution of India - Article 51A(h) of the Indian Constitution mandates that every citizen should **develop a scientific temper, humanism**, and the **spirit of inquiry** and **reform**. This fundamental duty emphasizes the importance of rational thinking, compassion, and a willingness to question and improve society.

Awareness programs for Adolescent Boys and Girls about the physical, mental changes and challenges being faced by them while attaining puberty.

Our, '**Selecting the Life Partner Rationally**' program makes young boys and girls aware about how to select a life partner in marriages.

Environment friendly substitute for festivals:

Environment friendly *Ganesh* Festival, *Holi*, Cracker less *Diwali*-Christmas-New year campaigns are organized.

Snake Awareness programs clear misunderstandings about Snakes.

Anti Addiction Drive is observed during the last week of December.

Govt of Maharashtra has fallen in line with our Campaigns and they also issue instructions for observing Environment friendly *Ganesh* Festival, *Holi*, Cracker less *Diwali*.

organizing training programs aimed at fostering a scientific mindset among Primary and Secondary school educators for the past 35 years.

This initiative is carried out in collaboration with the Education Dept of the Govt and management of educational institutions across the state of Maharashtra.

The curriculum encompasses a range of topics –

Scientific perspectives,

Beliefs and superstitions,

Mental health issues,

Phenomena such as possession by spirits or deities,

Astrology,

Rituals,

Ethics,

Secularism,

Philosophical critiques of *Buvabaji* (Exploitation by Godmen),

Strategies for overcoming addiction

National Science Day, among others.

The subjects covered and the duration of the lectures vary based on the time available, and audio-visual aids are employed to enhance the learning experience.

Over the past 35 years, approximately 20,000 teachers have benefited from this training.

Challenges -

Opposition by religious groups

Data collection and analysis

In addition, self-study examinations are administered for students in schools, with several hundred thousand students participating in this initiative.

Vidnyan Bodh Vahini (Science on Wheels):

A spacious vehicle equipped with a number of teaching aids to inculcate scientific outlook amongst students in rural areas and residential schools in the tribal areas.

The Rotary Clubs of Cleave Land in the USA and of *Jalgaon* (in Maharashtra) have donated this vehicle to the MANS.

This self-contained vehicle that takes a couple of activists to remote areas, facilities for showing documentaries, selling books, and providing a platform for executing many other programs.

Many village schools and tribal residential schools of about 15 districts in Maharashtra have benefitted from this facility.

Report for July 2022 to Feb 2024

- Training camps for students – 15
- Training camps for teachers – 35
- Workshops on topic - Adolescent age – 25
- Campaign - Cracker free festivals - 25
- Self study and answer questionnaire by student – (2022-23) - 20000 and (2023-24) - 5000
- Total (Approx.) reached to students – 1.5 to 2 lac
- Total (Approx.) reached to teachers - 5000

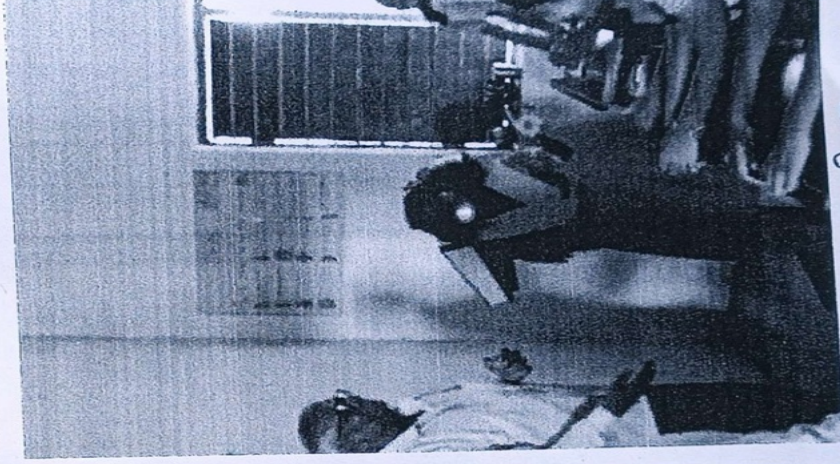
પ્રમુખશ્રી સ્વાગત કરવા

વચાન મેળાના

સ્વામી સ્વાગત

પ્રમુખશ્રી સ્વાગત કરવા

यशवंत विद्यालयात फटाके मुक्त दिवाळीनिमित्त व्याख्यान संपन्न

बीड। प्रतिनिधी

२३ ऑक्टोबर रोजी शहरातील यशवंत विद्यालय या शाळेमध्ये फटाके मुक्त दिवाळी या निमित्त समितीच्या बीड जिल्हा अध्यक्ष तथा महिला कला महाविद्यालयाच्या प्राचार्या सविता शेड्डी यांचे व्याख्यान संपन्न झाले. त्यांनी यावेळी बोलताना सांगितले की, आपल्या देशांमधील सर्वात मोठा सण दिवाळी हा आहे. या सणांमध्ये प्रचंड प्रमाणात फटाक्यांची विक्री होते. लहान मुले, मुली फटाके वाजवतात. परंतु याचे दुष्परिणाम फार मोठ्या प्रमाणात

आहेत. फटाके वाजवल्यामुळे हवेचे प्रदूषण व ध्वनी प्रदूषण होते. तसेच फटाके वाजवताना काही मुले मुली जखमी होतात. कायमचे अंधत्व येऊ शकते. तरीही हा धोका पत्करून फटाक्याची प्रचंड विक्री केली जाते.

याचा परिणाम फार दिवस भोगावा लागतो. हवेची गुणवत्ता फार मोठ्या प्रमाणात ढासळते. पर्यावरणाची हानी होते. हे धोके टाळण्यासाठी देशांमध्ये फटाके विरहित दिवाळी साजरी करणे आवश्यक आहे.

फटाक्यांच्या ऐवजी आपण विवेकाची ज्योत लावणे आवश्यक आहे. फटाके खरेदी न करता त्यातून राहिलेल्या पैशातून आपण कपडे नवीन पुस्तके खरेदी करू शकतो. असे मौलिक मार्गदर्शन त्यांनी यावेळी केले. कार्यक्रम माचे प्रस्ताविक शाळेचे मुख्याध्यापक गणेश वाघ यांनी केले तर आभार शाळेच्या शिक्षिका श्रीमती लांडगे एम.बी. यांनी केले. यावेळी सर्व शिक्षक शिक्षिका व विद्यार्थी विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी सर्व शिक्षक, शिक्षिका व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी परिश्रम घेतले.

देशांमती

वैज्ञानिक दृष्टिकोन स्वीकारल्यासच अंधश्रद्धांचे निर्मूलन होईल - माधव बावगे

लातूर: विज्ञान हे मानवाच्या प्रगतीचे महाद्वार असून विज्ञानामुळेच नवनव्या संशोधनातून मानवाने क्रांती घडवली आहे. प्रत्येक घटनेमागे वैज्ञानिक कार्य कारण भाव असतो हे सत्य मान्य करून वैज्ञानिक

दृष्टिकोन स्वीकारल्यास समाजातील अंधश्रद्धांचे निर्मूलन होईल असे प्रतिपादन अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे राज्य कार्यध्यक्ष माधव बावगे यांनी केले. ते लातूर एमआयडीसी येथील

स्वाप्नी विवेकानंद विद्यालयातील नवरात्र व्याख्यानमाले अंतर्गत उत्सव नारायणीया विचारसंस्थासून कृतीपर्यंत या या विचारमार्गदर्शक आठवे पुष्प गुणवत्ता सोलस होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी

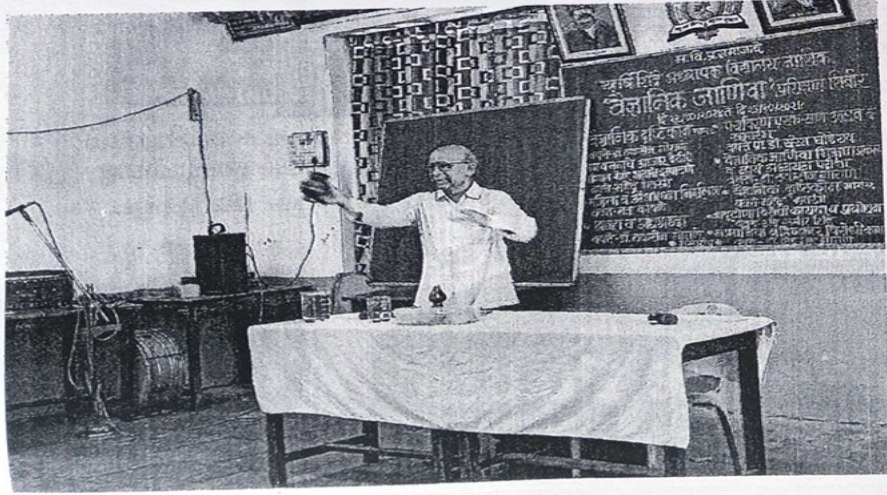
प्राचार्य गोविंद शिंदे होते तर मंचावर खाळाजी बोकडे, विद्यार्थिनी मायकाबाई, शिंदे वाडीकर त्रिपुर्णरत्न होते. यावेळी पुढे बोलताना माधव बावगे म्हणाले की समाजातील अंधश्रद्धांमुळे जन्मलेले सामाजिक, आर्थिक व मानसिक नुकसान होते समाजातील अंधश्रद्धा, भौदू बाधा करणी, भानापती अशा प्रथांचे उच्चाटन करण्यासाठी नव्या पिढीने पुढे आले पाहिजे. वैज्ञानिक पुस्तकांचे वाचन करून विद्यार्थ्यांनी पृथ्वी, आकाश, गुरू, तारे यांचा वैज्ञानिक दृष्टिकोनतून अभ्यास करून विज्ञान समजून घेणे ही काळाची गरज आहे. विज्ञानाच्या शोधातूनच भारत देश प्रगती करू शकतो. यासाठी विद्यार्थ्यांनी वैज्ञानिक दृष्टिकोन स्वीकारता असे सांगून विविध प्रयोगांद्वारे त्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन

केले. याप्रसंगी अध्यक्ष पदावरून बोलताना प्राचार्य गोविंद शिंदे म्हणाले की भारताच्या भविष्याचा पाया विद्यार्थी जीवनातूनच घातला गेला पाहिजे. यासाठी विद्यार्थी दशरतच अंधश्रद्धा सुगारून नव्या वैज्ञानिक जाणीवांची वेरणी विद्यार्थ्यांच्या मनामध्ये व्हावी यासाठी या व्याख्यानमालेत अंधश्रद्धा निर्मूलन हा विषय ठेवला असून, भविष्यवेष्टी शिक्षणाचा अनुबंध स नव्या शैक्षणिक द्दोरणाची अंमलबजावणी करताना वैज्ञानिक दृष्टिकोन हा ही पायाभूत घटक असल्याचे त्यांनी सांगितले व नव्या प्रगतीशील

जगण्या स्पर्शाल आमचे विद्यार्थी वैज्ञानिक दृष्टिकोन स्वीकारूनच प्रवेशकतरील असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन अब्दुल गालिब सोख तर भाभार अलका अकूषा यांनी मानले. याप्रसंगी पांडुरंग देशमुख, आकाश अकरवार, भगतसिंह आर्थ, ज्योतीराम तडर, श्रीमती संगीता जगताप, आशा वाकडे, सोनाली कदम, सपना शिंदे, तैय्याबी साबुखे, रोहिणी चौडे, पूजा तोंपडे, प्रतीका जाधव यांच्यासह शिक्षक, शिक्षिका, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

अॅड अजित गुंड यांचा सत्कार

शिक्षक आशिक्षण शिबीर.

फायदेभुक्त दिवाळी-कमिशन

पमळार
आशिक्षण
शिबीर

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

(शाहीद डॉ. मरेंद्र कामोळकर १९८९ स्थापित)

विवेक जागर संस्थाअंतर्गत

:: वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प ::

:: वाढ्याल ३५ वर्षांची ::

विज्ञान निर्भरता नीती

पहिली दहा वर्षे (१९८९-१९९९)
विद्यार्थ्यांसाठी सत्यशोध, परिचय, प्रज्ञा,
प्रबोध परीक्षा + शिक्षकांची प्रशिक्षण शिबीरे

नंतरची दहा वर्षे (२००० ते २०१०)
विद्यार्थ्यांसाठी स्वयंअध्ययन प्रश्नपत्रिका
+ शिक्षकांची प्रशिक्षण शिबीरे

चमत्कार सादरीकरण
वर्धा जिल्हा

चमत्कार सादरीकरण
जळगाव जिल्हा

चमत्कार सादरीकरण
पुणे जिल्हा

शिक्षक प्रशिक्षण
लातूर जिल्हा

शिक्षक प्रशिक्षण
नाशिक जिल्हा

स्वयं अध्ययन प्रश्नपत्रिका
गडचिरोली जिल्हा

स्वयं अध्ययन प्रश्नपत्रिका
वर्धा जिल्हा

मुल बयात येतांना कार्यक्रम
जळगाव जिल्हा

सर्प विज्ञान प्रबोधन
कार्यक्रम, वर्धा जिल्हा

महाराष्ट्रातील
फटाके मुक्त अभियान

वैशिष्ट्ये :: १) वैज्ञानिक दृष्टिकोन व चमत्कार सादरीकरण या विषयावर महाराष्ट्रात दरवर्षी हजारांच्या वर व्याख्याने
२) शिक्षक प्रशिक्षण शिबीरांतर्गत आतापर्यंत सुमारे ५० हजारांच्या वर शिक्षक प्रशिक्षित झाले.
३) स्वयंअध्ययन परीक्षा अंतर्गत आतापर्यंत सुमारे ५ लक्ष विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
४) भविष्यात मार्गदर्शक पुस्तिका प्रकाशित करण्याचा मानस.

दिगंबर कट्यारे
कार्यवाह, वै.जा.शि.वि.
डॉ. ठकसेन गोरामे
राज्य प्रधान सचिव, अनिस

विलास जिंभोरकर
सहकार्यवाह, वै.जा.शि.वि.
सुधाकर काशीद
राज्य सरचिटणीस, अनिस

प्रकाश कांबळे
सहकार्यवाह, वै.जा.शि.वि.
कृष्णा स्वाती
राज्य सरचिटणीस, अनिस

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती
वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प विभाग
राज्य कार्यालय - दिगंबर बटवारे 9860311322
राज्य सह कार्यालय - विलास निंबोकर : 8605940169 / प्रकाश कम्बळे : 9423118730

To,
Principal/Head Master,

Subject: Request to Organise a Programme in your School for inculcating Scientific Temperament among students, through Scientific Awareness Education Project Division of MANS.

Respected Sir/Madam,

Scientific Awareness Education Project Division of MANS, inspired by visionary Social Reformer Late Dr. Narendra Dabholkar, has been organising various awareness programmes from time to time, for past 35 years, to promote, canvass and adopt the Scientific Temperament among the students, which is a fundamental constitutional duty of every Indian Citizen.

Some of such programmes are listed below:

- 1) Inculcating Scientific Temperament by performing 'Miracles.'
- 2) Awareness programme for Boys and Girls through Audio-Visual medium, about attaining Puberty.
- 3) Snake Awareness Programme, through Posters.
- 4) Organising any of the above programmes, on the occasion of National Science Day, during 22nd to 28th February, every year.
- 5) Solving of Self-Education Question Paper on Scientific Temperament and Superstitions by the students. The students will be issued a Certificate on Solving the Question paper.
- 6) Organising Training Camps on above subjects for the Teachers and Students and issuing Certificate, to them.

We earnestly request you to grant us permission to organise any of the above programmes and support the cause of Scientific Temperament.

Yours sincerely,

Digambar Katyare, Vilas Nimborkar, Prakash Kamble
State Secretary, 9860311322 co-secretary, 8605940169 co-secretary, 9423118730
4) Local activities,
(Awareness programmes will be in Marathi)

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

राज्य कार्यालय - दिगंबर बटवारे 9860311322
राज्य सह कार्यालय - विलास निंबोकर : 8605940169 / प्रकाश कम्बळे : 9423118730

विज्ञान, निर्भयता, भीती

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचा वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प विभाग संघटित...
स्वयंअध्ययन परीक्षा उपक्रम...

विज्ञान, निर्भयता, भीती

प्रति,
मा. मुख्याध्यापक प्राचार्य...
विषय- विद्यार्थ्यांमध्ये अज्ञानास वैज्ञानिक दृष्टिकोन अधिक विकसित होण्यासाठी *
स्वयंअध्ययन परीक्षेचे आयोजन व संयोजन करणे बाबत...

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प विभागाच्या वतीने
महाराष्ट्रातील विविध शाळा महाविद्यालयातून तसेच युवा मंडळातील स्वयंअध्ययन परीक्षेचे
आयोजन व संयोजन केले जाते.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप ---
विद्यार्थी व प्रौढ व्यक्ती यांचा तयारीत व त्यांच्या अनुभवशिक्षण विचार कल्पना, काही
टीपणारे व काही तपुतरी प्रश्नांचा समावेश असलेली प्रत्येक मंडळातील एकूण सहा मुलांची
प्रश्नपत्रिका संघटनेने तयार केली आहे.

ह्या स्वयंअध्ययन प्रश्नपत्रिकेत वैज्ञानिक दृष्टिकोन, विविध अंधश्रद्धा, बुवाबाजी,
चमत्कार, भूतबाण, कपणी, संत-समाजसुधारक यांचे अंधश्रद्धा निर्मूलन बाबतचे कार्य,
सांपाठिकांच्या अंधश्रद्धा, पर्यावरण पूरक सण, उत्सव, समारंभ, सेवा व अंधश्रद्धा निर्मूलन
आदी विषयांवरील विचारप्रवर्तक प्रश्नांचा समावेश केलेला आहे.

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

राज्य कार्यालय - दिगंबर बटवारे 9860311322
राज्य सह कार्यालय - विलास निंबोकर : 8605940169 / प्रकाश कम्बळे : 9423118730

विज्ञान, निर्भयता, भीती

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचा वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प विभाग संघटित...
स्वयंअध्ययन परीक्षा उपक्रम...

विज्ञान, निर्भयता, भीती

प्रति,
मा. मुख्याध्यापक प्राचार्य...
विषय- विद्यार्थ्यांमध्ये अज्ञानास वैज्ञानिक दृष्टिकोन अधिक विकसित होण्यासाठी *
स्वयंअध्ययन परीक्षेचे आयोजन व संयोजन करणे बाबत...

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प विभागाच्या वतीने
महाराष्ट्रातील विविध शाळा महाविद्यालयातून तसेच युवा मंडळातील स्वयंअध्ययन परीक्षेचे
आयोजन व संयोजन केले जाते.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप ---
विद्यार्थी व प्रौढ व्यक्ती यांचा तयारीत व त्यांच्या अनुभवशिक्षण विचार कल्पना, काही
टीपणारे व काही तपुतरी प्रश्नांचा समावेश असलेली प्रत्येक मंडळातील एकूण सहा मुलांची
प्रश्नपत्रिका संघटनेने तयार केली आहे.

ह्या स्वयंअध्ययन प्रश्नपत्रिकेत वैज्ञानिक दृष्टिकोन, विविध अंधश्रद्धा, बुवाबाजी,
चमत्कार, भूतबाण, कपणी, संत-समाजसुधारक यांचे अंधश्रद्धा निर्मूलन बाबतचे कार्य,
सांपाठिकांच्या अंधश्रद्धा, पर्यावरण पूरक सण, उत्सव, समारंभ, सेवा व अंधश्रद्धा निर्मूलन
आदी विषयांवरील विचारप्रवर्तक प्रश्नांचा समावेश केलेला आहे.

प्रिय पालक,

जेथी अनेक वर्षां वास्तवीयते पासून आम्हांच्या 'स्वयं-अध्ययन परीक्षा' या उपक्रमाद्वारे स्वतः अभिलेख प्रकल्पात आपला पालव सहभागी होत आहे. प्रश्नांची उत्तरे तो स्वतः पाचव्या, सव्या व सहाव्या विभागात, महाराष्ट्रातील नामवंत शाळा, कनिष्ठ शाळा किंवा अभिलेख प्रकल्पाचे स्वागत केले आहे. त्यातील काही घाबरत्यांच्या सहीचे प्रमाणपत्र विद्यार्थ्यांना देण्यात येईल. परंतु अधिक महत्वाचे म्हणजे, ते होळस बसतील, जिथेही होतील. या उपक्रमाचे हेच प्रयोजन आहे, सहकार्य असावे.

विनीत,

अविनाश पाटील
राज्य अध्यक्ष

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

राज्य कार्याध्यक्ष

विज्ञान निर्मूलन मंत्री

राष्ट्रीय डॉ. नरेंद्र दाभोलकर स्थापित
महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती संचालित,
स्थापना ०९ ऑगस्ट १९८९
वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प
स्वयं - अध्ययन परीक्षा (प्राथमिक स्तर - इ. ४ थी ते ७ वी साठी)

आम्ही वारस जिथेचो

परीक्षार्थ्याचे पूर्ण नाव व पत्ता :

प्र.क्र.	१	२	३	४	५	६	एकूण	
								परीक्षकाची सही

विशेष सूचना:-

- प्रश्नावली सोडविण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी आपले शिक्षक, पालक, मित्र किंवा योग्य त्या संदर्भ पुस्तकांची मदत घ्यावी.
 - प्रश्नांची उत्तरे रिकाम्या जागेतच भरवायची आहेत. त्यासाठी वेगळा कागद वापरू नये.
 - ही प्रश्नावली मिळाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत उत्तरे लिहिलेली प्रश्नावली संबंधित शिक्षकांकडे परत करावी.
- प्रश्न १ ला:- पुढे दिलेल्या प्रश्नांसाठी दोन पर्याय दिले आहेत. त्यापैकी जो पर्याय बरोबर आहे त्या पर्यायापुढे 'ब' लिहा व चुकीचा आहे त्यापुढे 'अ' लिहा.
- (गुण-२०)
- कोरोना झाल्यास.....
अ) डॉक्टरांना दाखवावे. ब) गोमूत्र प्यावे
 - घराचे दार पूर्वीला ठेवल्यास.....
अ) घनप्राप्ती होते. ब) सूर्यप्रकाश मिळून आरोग्य टिकते.
 - बुवा हवेत हात फिरवून सोन्याची साखळी काढतो कारण.....
अ) त्याच्या अंगात दैवी शक्ती असते. ब) ती त्याची हातचलाखी असते.
 - राहू आणि केतू हे.....
अ) काल्पनिक छेदनबिंदू आहेत. ब) ग्रह आहेत.
 - परीक्षेत पास होण्यासाठी.....
अ) उपवास करावेत. ब) झटून अभ्यास करावा.
 - पाण्याचा दिवा पेटतो.
अ) हे खरे आहे. ब) हे खोटे आहे.
 - एखाद्या व्यक्तीला कोड असणे..
अ) तो त्वचाविकार असावा. ब) ते मागील जन्मातील पाप समजावे.
 - अजगर हा.....
अ) विनविषारी साप आहे. ब) विषारी साप आहे.
 - वेळेवर पाऊस पडायला म्हणून.....
अ) प्रार्थना करावी. ब) झाडे लावावीत.
 - केसांमध्ये जट येणे म्हणजे....
अ) देवीचा कोप होणे. ब) केसांमध्ये गुंता होणे.

- खरे संत.....
अ) दादी मिश्रा वादबतात. ब) दीनदुख्यांना मदत करतात.
- भूताविषयी आपली संकल्पना कोणती?
अ) भूतांचे पाय उलटे असतात. ब) भूत अस्तित्वातच नाही.
- सापाचा दंश झालेल्या व्यक्तीस....
अ) दवाखान्यात दाखल करावे. ब) मांत्रिकाकडे न्यावे.
- डॉ. अब्राहम कोचुर.....
अ) धोर विज्ञानवादी होते. ब) मोठे कवी होते.
- माणूस मेळ्यावर.....
अ) त्याचे भूत होते. ब) त्याची राख होते.
- माणसाचे भविष्य....
अ) आकाशातील ग्रह ठरवितात. ब) त्याच्या प्रयत्नांवर ठरते.
- महात्मा फुले धोर समाजसुधारक होते म्हणून....
अ) त्यांचे विचार आचरणात आणावेत. ब) त्यांचे पुतळे उभारून पूजा करावी.
- महत्तांचे विचार....
अ) मेहमीच सत्य असतात. ब) तपासून घ्यावेत.
- बकरी ईद या सणाला.....
अ) बोकडबळी टावा ब) स्तब्दान करावे
- शनी अमावास्याच्या दिवशी.....
अ) गाडीला लिंबू-मिरची बांधावी. ब) काहीही करण्याची गरज नाही.

प्रश्न २ रा:- पुढील उपप्रश्नांमध्ये ज्या बाबी योग्य आहेत, त्यापुढील चौकटीत 'य' लिहा व ज्या बाबी अयोग्य वाटतात, त्यापुढील चौकटीत 'अ' लिहा.

(गुण-२०)

- रंजल्या-गंजलेल्या व्यक्तींना मदत करावी.
- सापाला दूध पाजू नये.
- एखाद्या व्यक्तीवर करणी करता येते.
- स्मशानात भूते असतात.
- मांडुळ साप गुप्तधनाचा शोध घेतो.
- पुंगी बाजली की नाग डोलतो.
- साप झूक धरतो.
- मंत्रशक्तीने यज्ञ पेटतो.
- बाबांच्या अंगाच्याने आजार बरे होतात.
- आयुष्यभर निर्व्यसनी राहता येते.
- विज्ञान प्रदर्शनात सहभागी होणे.
- नियमित व्यायाम करणे.
- अंधश्रद्धा वादविषाचा मालिका न बघणे.
- पैशांचा पाऊस पडणे.
- मंतरलेले लिंबू घरात कोणी फेकले असता भूतबाधा होते.
- होळी लहान व पोळी दान करणे.
- वैज्ञानिक दृष्टिकोन समजूत घेणे.
- ग्रहांचे परिणाम मानवी जीवनावर होणे.
- वर्णभेद व जातीभेद पाळणे.
- वाददिवसाला बुकेपेवजी पुस्तक भेट देणे.

प्रश्न ३ या :- 'अ' गटापुढील कंसात 'ब' गटातील योग्य उत्तराचे वर्णाने लिहा.

(गुण १०)

अ गट	ब गट
१) डॉ बाबासाहेब आंबेडकर	() क) सतीप्रथाचा विरोध
२) सावित्रीबाई फुले	() ख) शरीर खमीलशास्त्रज्ञ
३) विनोबा भावे	() ग) माऊली राष्ट्रपती
४) कर्मवीर भाऊराव पाटील	() घ) राज्यासटनेचे शिल्पकार
५) डॉ. नरेंद्र दामोदर	() ङ) पहिल्या शिक्षका
६) संत गाडगेबाबा	() छ) अजिंठाचे संरक्षक कार्याध्यक्ष
७) डॉ. जयंत नारळीकर	() ज) गृहनिर्माण
८) राजा राममोहन रॉय	() झ) डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन
९) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम	() ट) कीर्तनातून प्रबोधन
१०) महर्षि विठ्ठल रामजी शिंदे	() ट) स्वतः शिक्षण संघाची स्थापना

प्रश्न ४ या :- योग्य पर्यायाचे वर्णाने उपप्रश्नासोरील चौकटीत लिहा.

(गुण १०)

१)	प्राणायाम केल्याने.....	अ) असाध्य रोग दुरस्त होतात.	ब) शरीर हलका उडू शकते.
		क) शरीर व आरोग्य उत्तम राहते.	ड) दूरच्या घटना समजतात.
२)	वैज्ञानिक दृष्टिकोन म्हणजे काय ?	अ) शारीरिक विचार	ब) कार्यक्षमता तपासणे
		क) विज्ञानाचा अभ्यास	ड) चमत्कार शिकवणे
३)	संत श्रेष्ठ झालेत कारण...	अ) त्यांनी चमत्कार केले.	ब) ते बुद्धिवादी होतील असत.
		क) ते जातीयवादी होते.	ड) ते समाजप्रबोधन करीत होते.
४)	एखाद्या व्यक्तीच्या अंगात येणे हे..... उदाहरण आहे.	अ) भूत लागण्याचे	ब) देवी संभारल्याचे
		क) मानसिक आजार किंवा डॉग असल्याचे	ड) शारीरिक आजाराचे
५)	पंडित जवाहरलाल नेहरू हे..... होते.	अ) विज्ञानवादी	क) दैववादी
		ब) अध्यात्मवादी	ड) बुद्धिवादी
६)	संत तुकाराम म्हणतात, सत्य असल्याशी.....	अ) मन झाले बधीर	क) मन रमले नाही
		ब) मन केले ब्याही	ड) मन झाले उदास
७)	कुंडलीनुसार लग्न न झाल्यास.....	अ) संकट येतील	ब) कुणाबाही मृत्यू होईल
		क) काहीही होणार नाही	ड) मुल होणार नाही
८)	संविधानात..... समावेश आहे.	अ) पूजा	क) अमिष्यती
		ब) उपासना	ड) सर्व तिन्ही बाबींचा
९) हा साप विषारी नाही.	अ) समुद्र साप	क) फुलले
		ब) नाग	ड) धामण
१०)	दूरदर्शन वृत्तांत.....	अ) तपासून घ्यावे	ब) सत्य असतात
		क) खोटे समजावे	ड) प्रचारसगदी असतात

प्रश्न ५ या :- पुढील प्रश्नांची उत्तरे ३ ते ४ वाक्यात लिहा. प्रत्येकी ४ गुण.

(गुण २०)

- व्यसनाचे प्रकार सांगून कोणतेही दोन तोटे लिहा.
- आपल्या कुटुंबातील चार अंधश्रद्धा लिहा.
- बिनविषारी सापांच्या दोन जाती व दोन नैसर्गिक लिहा.
- अंधश्रद्धा निर्मूलन या विषयावर दोन घोषवाक्ये लिहा.
- दैनंदिन जीवनात घडत असलेल्या कोणत्याही दोन अंधश्रद्धा लिहा.

प्रश्न ६ या :- पुढील प्रसंगी तुम्ही काय कराल हे ३ ते ४ वाक्यात लिहा. प्रत्येकी ५ गुण

(गुण २०)

- एखाद्या व्यक्तीच्या अंगात आल्यास.
- एखाद्या भोंदूबाबाने तुमची किंवा कुटुंबातील कोणाची तरी फसवणूक केल्यास.
- घरातील एका व्यक्तीला साप बांदल्यास.
- एखाद्या वेळी रस्त्यावर मंतरलेले नारळ लिंबू आडवे गेल्यास.

प्रिय पालक,

गेली अनेक वर्षे वारावीकडे चालू असलेल्या 'स्वयं-अध्ययन परीक्षा' या उपक्रमातुन एकत्र अभिनव प्रकल्पात आपला पालक सहभागी होत आहे. प्रत्येकी उमेरे तो स्वतः वाचून, बर्बाद करून मिळवेल. महाराष्ट्रातील नामनेले शास्त्रज्ञ, वस्तुतः सगळे वा अभिनव प्रकल्पाचे स्वागत केले आहे. त्यातील काही मान्यवरांच्या सहोदये प्रमाणपत्र विद्यार्थ्यांना देण्यात येईल. परंतु अधिक महत्वाचे म्हणजे, ते डोळस बनतील, विवेकी होतील. या उपक्रमाचे हेच प्रयोजन आहे, सहकार्य असावे.

अविनाश पाटील

राज्य अध्यक्ष

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

माधव बावणे

राज्य कार्याध्यक्ष

विज्ञान निर्मलता नीती

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती संचालित,

वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प

स्वयं अध्ययन परीक्षा (३. ८ को ते १० वी साठी)

आम्ही वास्तव विवेकाचे

परीक्षार्थ्यांचे पूर्ण नाव व पत्ता :

प्र.क्र.	१	२	३	४	५	एकूण
						परीक्षकाची सही

विशेष सूचना:- १) प्रश्नावली सोडविण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी आपले शिक्षक, पालक, मित्र किंवा योग्य अशा संदर्भ पुस्तकांची मदत घ्यावी.

२) प्रश्नांची उत्तरे रिकाम्या जागेतच भरावयाची आहेत. त्यासाठी येगळा कागद वापरू नये.

३) ही प्रश्नावली मिळाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत उत्तरे लिहून, संबंधित शिक्षकांकडे परत करावी.

प्रश्न १ला:- योग्य उत्तराचे वर्णाक्षर उपप्रश्नासमोरील कंसात लिहा.

(गुण २०)

- वृक्षवल्लीनाही प्राण्यांप्रमाणे भावना असतात हे ()
अ) डॉ. जगदीशचंद्र बोस ब) डॉ. सी. व्ही. रमण क) डॉ. होनी भाभा ड) डॉ. वसंत गोवारीकर
- सार्वजनिक सत्यधर्माची स्थापना यांनी केली. ()
अ) स्वामी विवेकानंद ब) महात्मा फुले क) छ. शाहू महाराज ड) गौतम बुद्ध
- अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचा विरोध आहे. ()
अ) देवाला ब) धर्माला क) देव आणि धर्माला ड) देवाधर्मच्या नावाने होणाऱ्या शोषणाला
- स्वत्यातून ज्ञानाचा मांजर आढवी गेली तर ()
अ) माघारी फिरावे ब) आहे तेथेच थांबावे क) अपशकून न मानता पुढे जावे ड) दोन पावलं मागे जाऊन मगच जावे
- वैज्ञानिक दृष्टिकोन म्हणजे ()
अ) शास्त्रीय विचार ब) विज्ञान महती क) कार्यकारणभाव ड) शास्त्रीय मीमांसा
- असाध्य ते साध्य ()
अ) करू या आपण ब) करिता सायास क) अशक्यप्राय ड) तरणोपाय
- राहू आणि केतू हे ()
अ) आकाशातील ग्रह आहेत ब) राक्षस आहेत क) काल्पनिक छेदनबिंदू आहेत ड) अपशकुनी आहेत
- भूताविषयी पुढीलपैकी सत्य विधान कोणते ? ()
अ) त्यांचे पाय उलटे असतात ब) त्यांची सावली पडत नाही क) दोन्ही बरोबर ड) यापैकी एकही नाही
- तीर्थी धोंडा पाणी, देव ()
अ) सर्वांचं भलं करी ब) रोकडा सजनी क) सर्वांना आवडे ड) दीनांचा धनी
- २१ सप्टेंबर १९१५ या दिवशी असा चमत्कार झाल्याची अफवा पसरवण्यात आली. ()
अ) गणपतीचे दूध पिणे ब) हवेलीन सोन्याची साखळी काढणे क) पाण्यापासून पेट्रोल करणे ड) मंत्राने यज्ञ पेटवणे
- डॉ. नरेंद्र दामोदरकर यांच्या स्मरणार्थ राष्ट्रीय वैज्ञानिक दृष्टिकोन दिवस या तारखेला साजरा केला जातो. ()
अ) २० ऑगस्ट ब) २८ फेब्रुवारी क) १ नोव्हेंबर ड) ९ ऑगस्ट

- रातांघळेपणा हा आजार बरा होण्यासाठी ()
अ) भिक्षा मागवी ब) देवाच्या नावाने नवस द्यावा क) डॉक्टरांचा सल्ला घ्यावा ड) बोकडबळी द्यावा
 - एखाद्या व्यक्तीच्या अंगात देवी येणे म्हणजे ()
अ) दोग समजावे ब) सौम्य मानसिक आजार समजावा क) स्वसंमोहन समजावे ड) बरील सर्व
 - मंतरलेले लिंबू पीडित व्यक्तीच्या शरीरावरून उतरवल्यास ()
अ) त्याची इडापिडा जाते ब) अंगातले पिशाच निघतात क) काहीही फरक पडत नाही ड) रयाला बरे वाटते
 - एखाद्या व्यक्तीला साप चावल्यास ()
अ) सरकारी दवाखान्यात न्यावे ब) मांत्रिकाकडे न्यावे क) दंश केलेल्या जागेवर तोंडाचे विष ओढावे ड) कडूनिंबाच्या पानात सदर व्यक्तीस ठेवावे
 - पुढीलपैकी असत्य विधान कोणते ? ()
अ) सर्व साप विषारी असतात ब) बरेच साप विनविषारी असतात क) फार थोडे साप विषारी असतात ड) समुद्री साप विषारी असतात
 - वैज्ञानिक दृष्टिकोन समजण्यासाठी ()
अ) थिकित्सा करावी ब) प्रश्न विचारावेत क) निरीक्षण, तर्क अभ्यासाचे ड) बरील सर्व
 - सूर्यमालेत एकूण ग्रह किती ? ()
अ) ९ ब) ११ क) ८ ड) ७
 - उघड्या डोळ्यांनी आपण पुढीलपैकी कोणता ग्रह पाहू शकत नाही ()
अ) युरेनस ब) शनी क) गुरू ड) मंगळ
 - मिडब्रेन ऑक्टिव्हेशन या पद्धतीत डोळ्यांवर काळी पट्टी बांधून ठेवली असूनही एखादी व्यक्ती कोणतीही वस्तू ओळखते किंवा कागदावर लिहिलेले वाचू शकते कारण ()
अ) तिचा मेंदू विकसित झालेला असतो ब) तिच्या डोळ्यांवर बांधलेल्या पट्टीच्या नाकालगतच्या खालील बाजूच्या फटीतून तिला सर्व दिसते. क) त्या क्रियेने स्मरणशक्ती वाढते ड) तिला अतिदृष्टी शक्ती प्राप्त झालेली असते
- प्रश्न २ला:- चूक की बरोबर ते उपप्रश्नासमोरील कंसात लिहा. (गुण २०)
- माकडाची व मानवाची निर्मिती एकाच आद्य प्राण्यापासून झाली. ()
 - अग्निहोत्रातून शुद्ध वायू बाहेर पडतात. ()
 - आंतरजातीय, आंतरधर्मीय विवाह कायद्याने बंदी आहे. ()
 - फलज्योतिष हे पाया नसलेले, विज्ञानाच्या निकषांवर टिकणारे आहे. ()
 - देशाला विज्ञानवादी नागरिकांची गरज आहे. ()
 - जळता कापूर खाह्यास अंगातील देवी शांत होते. ()
 - दक्षिणेकडे पाय करून झोपू नये. ()
 - असाध्य रोग बरा न झाल्यास मांत्रिकाकडे जावे. ()
 - ग्रहणाच्या वेळी गरोदर स्त्रीने भाज्या धरू नये. ()
 - मृत्यूनंतरचे विधी(दशक्रिया, उत्तरक्रिया) मृत व्यक्तीला मोक्ष मिळावा यासाठी असतात. ()
 - मानवी समस्या अध्यात्म व धर्माच्या साहाय्याने सुटतात. ()
 - वाहनास लिंबू, मिरची, बिब्या लावल्यास अपशकून होत नाही. ()
 - विषारी साप चावल्यास ए. व्ही. एस. (ऑटिव्हेनम सिसम) द्यावे ()
 - मांडूळ साप गुप्तधन शोधण्यासाठी सहाय्य करतो ()
 - स्टिफन हॉकिंग दैववादी होते. ()
 - पावणेदोसने वर्षापूर्वी स्त्रिया शिकू शकत नव्हत्या, कारण धर्मने त्यांना शिकायला बंदी केली होती. ()
 - वृत्तपत्रात छापलेल्या सर्व घटना हमखास सत्य असतात ()
 - अध्यात्मवादी बाबा नेहमीच सत्य बोलतात ()
 - पिसाळलेला कुत्रा चावल्यानंतर रेबीज आजार झाल्यास इंजेक्शन देऊन दुरुस्त होतो ()
 - आपल्याकडे आढळणारी भिंतीवरची पाल विषारी आहे. ()

प्रश्न ३ रा:- खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. प्रत्येकी दोन गुण.

(एकूण गुण ३०)

१) भारतीय राज्यघटनेतील कोणतीही दोन मूलभूत तत्वे लिहा.

२) अंधश्रद्धेतून होणाऱ्या पाणी प्रदूषणाच्या दोन बाबी लिहा.

३) मन आजारी पडते म्हणजे काय ?

४) 'सत्यअसत्याशी मन केले म्हाही..मानियले नाही बहुमता.....' या अभंगाचा अर्थ लिहा.

५) नवसाने कोणतेही कार्य साध्य होत नाही. कोणतेही दोन नवसाचे प्रकार लिहा.

६) कोरोना होऊ नये म्हणून कोणते प्रतिबंधक उपाय करावेत ?

७) महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या प्रयत्नांतून राज्यात कोणते दोन उल्लेखनीय सामाजिक कायदे मंजूर झाले ?

८) महाराष्ट्रातील कोणत्याही चार विचारी सापांची नावे लिहा

९) महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे कार्यकर्ते बकरी ईद हा सण कसा साजरा करतात ?

१०) व्यसनांमुळे कुटुंबावर होणारे अनिष्ट परिणाम लिहा.

११) पिंडास कावळा शिवणे यामागील अंधश्रद्धा कोणत्या ?

१२) शनी या ग्रहासंबंधीच्या अंधश्रद्धा कोणत्या ?

१३) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी कोणते ग्रंथ लिहिले आहेत ?

१४) 'प्रार्थनेने आजार बरे होतात' या विधानाची सत्यता अथवा असत्यता स्पष्ट करा.

१५) नदीत गणेशमूर्ती विसर्जन करणे योग्य की अयोग्य ते स्पष्ट करा.

प्रश्न ४ था :- खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. प्रत्येकी ३ गुण.

(एकूण गुण १५)

१) बुवाबाजी करणाऱ्यांना तुम्ही कोणती तीन आध्वने टाळ ?

२) छायाविज्ञान म्हणजे काय ? दोन उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

३) तुम्ही सोडल्या पाहिजेत अशा तीन अंधश्रद्धा सांगा.

४) सापाने दंश केल्यास कोणते उपाय करावेत ?

५) सूर्यग्रहण व चंद्रग्रहण कसे होतात ?

प्रश्न क्र ५ वा :- खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक ५ गुण.

(एकूण १५ गुण)

१) वैज्ञानिक दृष्टिकोन हे मूल्य स्पष्ट करा.

२) संविधान म्हणजे काय, ते सविस्तर लिहा.

३) पुराणातील मानवी धडावर पशूच्या शिराचे रोपण, पुष्पक विमानातून उड्डाण व ब्रह्मास्त्र अशा बाबींची सत्यता अथवा असत्यता स्पष्ट करा.

प्रिय पालक,

गेली अनेक वर्षे वसवणीने चालू असलेल्या 'स्वयं-अध्ययन परीक्षा' या उपक्रमातून एका अभिनव प्रकल्पात आपला पालव सहभागी होत आहे. प्रत्येकी उत्तरे तो स्वतः वाचून, बर्च करून मिळवेल. महाराष्ट्रातील नामवंत शास्त्रज्ञ, कलावंत यांनी हा अभिनव प्रकल्पाचे स्वागत केले आहे. त्यातील काही मान्यवरांच्या सहोपे प्रमाणपत्र विद्यार्थ्यांना देण्यात येईल. एतु अधिक महत्त्वाचे म्हणजे, ते डोक्या बन्दतील, विवेकी होतील. या उपक्रमाचे हेच प्रयोजन आहे, सहकार्य असावे.

अविनाश पाटील
राज्य अध्यक्ष

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

माधव बावगे
राज्य कार्यध्यक्ष

विज्ञान विचिन्ता नीती

शहीद डॉ. संतर दाभोलकर स्थापित
महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती संचालित,

स्थापना ०९ ऑगस्ट १९८९

वैज्ञानिक जाणिव शिक्षण प्रकल्प

स्वयं अध्ययन परीक्षा (इ. ११ वी सह पुढील सर्व खुल्या गटासाठी)

आमही वास्त विवेकचे

परीक्षार्थ्याचे पूर्ण नाव व पत्ता :

प्र.क्र.	१	२	३	४	५	एकूण
						परीक्षकाची सही

विशेष सूचना:- १) प्रश्नावली सोडविण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी आपले शिक्षक, पालक, मित्र किंवा योग्य अशा संदर्भ पुस्तकांची मदत घ्यावी. २) उत्तरे लिहिण्यासाठी स्वतंत्र उत्तरपत्रिका वापरावी. ३) प्रश्नावली मिळाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत उत्तरे लिहिलेली उत्तरपत्रिका संबंधित शिक्षकांकडे परत करावी. ४) सर्व प्रश्न आवश्यक.

प्रश्न क्र १ला:- योग्य पर्याय निवडून बाक्य पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत लिहा. (प्रत्येकी एक गुण) (एकूण गुण १५)

- युरोपमधील धर्मवादांनी शास्त्रज्ञ गॅलिलिओ यांना कैदेत ठेवले; कारण गॅलिलिओ यांनी असे सांगितले. ()
अ) सूर्य पृथ्वीभोवती फिरतो ब) सूर्य स्वतःभोवती फिरतो क) पृथ्वी चपटी आहे ड) पृथ्वी सूर्याभोवती फिरते
- राजकारणी व देशाच्या उचपदस्थांनी यांना भेटून असे आदर्श आवरणाचे संकेत आहेत. ()
अ) शास्त्रज्ञ ब) भौद्ध शास्त्रज्ञ क) अन्यायग्रस्त जनता ड) कुशल खेळाडू
- सतीप्रथा कायद्याने बंद करणारा गव्हर्नर होता. ()
अ) लॉर्ड कर्झन ब) वॉरेन हेस्टिंग क) लॉर्ड बेंटिक ड) डलहौसी
- महापूर, अतिदृष्टी, चक्रीवादळ या बाबतीत ज्योतिषांची भाकिती कुठलात कारण ()
अ) या सर्व नैसर्गिक घटना आहेत ब) ज्योतिष हे शास्त्र नाही क) या नैसर्गिक घटनांवर ग्रहांचे परिणाम होत नाही ड) त्यांमधील घटना आहेत
- २८ फेब्रुवारी हा दिवस म्हणून साजरा करण्यात येतो. ()
अ) पर्यावरण दिन ब) राष्ट्रीय विज्ञान दिन क) महिला दिन ड) वैज्ञानिक दृष्टिकोन दिन
- अग्निहोत्रात गायीचे तूप वापरल्याने ज्याळामधून ()
अ) फार्मॅलिन हायड्रॉक्साईड वायू बाहेर पडतो ब) कार्बन डाय ऑक्साईड वायू बाहेर पडतो क) हसरा वायू (laughing gas, N₂O) बाहेर पडतो ड) घर्शणील वातावरण पवित्र होते
- विज्ञाची निर्मिती मुळे झाली. ()
अ) ब्रह्मा ब) महाविस्फोट क) मनु ड) सूर्य
- देवदानवा निर्मिले, हे मत लोकांमधून ()
अ) नरे ब) ब्रम्हा क) कुली ड) मुई
- साक्षात्कार म्हणजे ()
अ) भीती ब) प्रेम क) देवाची प्रचिती येणे ड) मोक्ष

- राजराजा व शारदा या विवाही शोध निघान कोणी ? ()
अ) दोघांनी मिळून निराकृत काग कराने ब) दोघांनी वाघावल्या घरीने स्वतंत्र योगदान द्यावे क) धर्मसोचा राजराजेवर त्याच असावा ड) राजसोचा धर्मसोचेवर अंकुश असावा
 - साध हा प्राणी आहे ()
अ) शोकाहारी ब) मांसाहारी क) मिशाहारी ड) कीटकपत्री
 - अस्मत्त्वनादी बाबांनी प्रवचनात केलेले एखादे वादग्रस्त विधान ()
अ) तपसाले पाहिजे ब) सत्य मानावे क) वैज्ञानिक दृष्टिकोन राजविषयासाठी असतो ड) शास्त्रेय अभ्यासकमात्र सांगणेच कण्यावा
 - नवसे कन्या पुत्र होती तरी ()
अ) जागे पार्वती माच्या दस्त्राची ब) कां करणे लागे पत्नी क) आंबे खाऊनाने पुत्र होती ड) त्या कां रे करिती
 - संविधानातील धर्मनिरपेक्षता या तत्त्वानुसार ()
अ) शासकीय कार्यालयात सार्वजनिक धार्मिक धर्मपत्रे साजरे करता येतात ब) शासनव्यवस्थेवर कोणत्याही धर्माचा प्रभाव नसतो क) अल्पसंख्याक वर्गा असलेल्या धर्माच्या धर्माधर्मा धार्मिक धर्मपत्रे साजरे करू नयेत ड) प्रत्येक नागरिकांना धार्मिक पूजा-उपासना यांचे स्वातंत्र्य आहे
 - १ जानेवारी १८४८ रोजी मुलींना शिक्षणाची संधी यांनी मिळवून दिली. ()
अ) सावित्रीबाई फुले ब) तैती सरस्वती क) ए. व्ही. कर्वे ड) ब्रिटिश
- प्रश्न २ला:- अ) चुक की बरोबर ते उपप्रश्नासमोरील कंसात लिहा. (गुण ५)
- दैवी शक्तीने बुवा हवेत हात फिरवून सोन्याची साकळी काढतात ()
 - एखाद्या मोहीला धर्मशास्त्राचा आधार आहे म्हणून ती प्रामाण्यपणे घ्यावी. ()
 - मिडब्लेव्ह ऑक्टोबेशन हे छद्मविज्ञान आहे. ()
 - नैसर्गिक निवडीच्या सिद्धांतानुसार राज्यांची उत्क्रांती झाली आहे ()
 - संविधानातील 'समता' हे मूल्य राजकीय, सामाजिक व आर्थिक या बाबींनी निगडित आहे ()
- ब) पुढील पाच विधाने कोणी म्हटली ? त्यांची यादी खाली दिली आहे, त्यातून योग्य नावाची निवड करून उपप्रश्नासमोरील कंसात लिहा. (गुण ५)
- 'उत्कटपणे कृतिशील झालेले विवेकमूल्य म्हणजे श्रद्धा' ()
 - 'अंधश्रद्धा निर्मूलन चळवळीत क्रोधापेक्षा करणेची आणि जगहारापेक्षा आपुलकीची गरज असते.' ()
 - 'विचारकलाहाला का धाबस्ता ?' ()
 - 'देव देवळात नसतो, देव माणसाच्या मनात असतो, देवळात पुजाऱ्याचे पोट असते.' ()
 - 'सत्यासाठी मी विष पिऊन मेलो तरी चालेल.' ()
- (गॅलिलिओ गॅलिली, सांकेटीस, डॉ. मनरं दाभोलकर, न्यायमूर्ती महादेव गोविंद रानडे, गोपाळ गणेश आगरकर, लोकमान्य टिळक, संत गाडगेबाबा, संत तुकाराम)
- क) शोध जोडवा जुळवून उपप्रश्नासमोरील कंसात वर्णाक्षर लिहा. (गुण ५)
- 'पाषाण पुजे हारे मिला तो मी पूजुं महाड' ()
 - 'जरी मंत्रेचि वैरी मरे । तरी वायाचि कां बांधाचो कटारे' ()
 - समाजस्वास्थ्यसाठी संतती नियमन व लैंगिक शिक्षण याविषयी मत मांडणारे आद्य प्रवर्तक ()
 - सत्यशोधक समाजाची स्थापना ()
 - स्वतंत्र भारताचे पहिले कायदेमंत्री, भारतीय संविधानाचे शिल्पकार ()
- (क) महात्मा फुले (ख) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर (ग) संत कबीर (घ) संत रानाक्षर (च) ए. व्ही. कर्वे (छ) संत तुकाराम

प्रश्न ३ रा :- पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा प्रत्येकी दोन गुण.

(एकूण गुण ३०)

- १) आरोग्यविषयक कोणत्याही तीन अंधश्रद्धा सांगा.
- २) पौर्णिमा व अमावस्या कशा होतात ?
- ३) व्यसनांचे दुष्परिणाम कोणते ?
- ४) लोकहितास हानीकारक असलेल्या कोणत्याही दोन अंधश्रद्धा लिहा.
- ५) पर्यावरणपूरक सण कसे साजरे करावेत ?
- ६) मन म्हणजे काय ? ते कुठे असते ?
- ७) भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत तत्त्वे कोणती ?
- ८) सापाविषयी कोणतेही चार गैरसमज सांगा.
- ९) कुंडलीमधील कोणते ग्रह अस्तित्वात नाहीत ?
- १०) महाराष्ट्र अनिसने कोणते दोन सामाजिक कायदे करण्यात ष्म मिळवले ?
- ११) जेव्हा एखादी व्यक्ती चमत्काराचा दावा करते तेव्हा ती कोणत्या गोष्टींचा आधार घेते ?
- १२) लग्न करताना योग्य जोडीदाराची निवड कशी करावी ?
- १३) महाराष्ट्र अनिसने चमत्कार सिद्ध करणाऱ्यास एकवीस लाख रुपयांचे आम्हान दिले आहे. त्यासाठी कोणत्याही दोन अटी लिहा.
- १४) अध्यात्माच्या नावाखाली घालणारी भोंदूगिरी लिहा.
- १५) एखाद्या विधानाची वैज्ञानिक दृष्टिकोनांतर्गत सत्यता पडताळून पाहण्यासाठी पाच पायऱ्या कोणत्या ?

प्रश्न ४ था :- थोडक्यात माहिती द्या

(गुण १५)

- १) विज्ञान नम्र असते.
- २) खगोलीय वैज्ञानिक घटना.
- ३) जातपंचायतीला मूढमाती
- ४) आध्यात्मिक बुवाबाजी
- ५) धार्मिक रथाकोबाबात अंधश्रद्धा

प्रश्न ५ वा :- सविस्तर माहिती लिहा.

(गुण २५)

- १) महाराष्ट्र अनिसची पद्धती
- २) सत्यशोधकी विवाह
- ३) समाजसुधारकांचे समाज परिवर्तनाचे कार्य
- ४) डार्विन उत्क्रांती वादाचा सिद्धांत.
- ५) एखाद्या चमत्काराचे सादरीकरण कसे कराल ?

विश्वेक ज्ञान संस्था
सहोद डॉ. नरेंद्र दाभोलकर स्थापित

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती संचालित.

वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प

स्वयं अध्ययन परीक्षा

प्रमाणपत्र

आम्ही वारस विवेकाचे

विद्यार्थी / विद्यार्थिनीचे पूर्ण नाव _____

विद्यालयाचे / महाविद्यालयाचे नाव _____

दिनांक / / २० रोजी झालेल्या स्वयं अध्ययन परीक्षेतील सहभागाबद्दल हे प्रमाणपत्र आपणास प्रदान करण्यात येत आहे. या परीक्षेत आपण उज्ज्वल यश संपादिले आहे.

वैज्ञानिक दृष्टीकोन, अंधश्रद्धा निर्मूलन आणि सत्यशोधकी जाणिवा स्वतःमध्ये रुजविण्याच्या या व्यक्तिमत्त्व विकासाच्या प्रक्रियेत आपली बुद्धिमत्ता, प्रतिभा व सामाजिक बांधिलकी अभिव्यक्त झाली आहे.

केंद्र :

दिनांक : / / २०

मनः पूर्वक अभिनंदन !

(स्थापक संयोजक)
सही/सिक्का

(अविनाश पाटील)
राज्याध्यक्ष,
महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

(माधव वावणे)
राज्य कार्यध्यक्ष,
महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती

(दिगंबर कट्यारे)
राज्य कार्यवाहू,
वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्प

सोमवार, दिनांक : १८ सप्टेंबर ते २४ सप्टेंबर २०२३

महा.अधश्रध्दा निर्मुलन समितीच्या स्वयं-अध्ययन परीक्षेस विद्यार्थ्यांचा चांगला प्रतिसाद

नवी मुंबई महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मुलन समितीच्या वतीने वैज्ञानिक जाणिवा शिक्षण प्रकल्पांतर्गत रा. फ. नाईक विद्यालय व कनिष्ठ महाविद्यालयात घेण्यात आलेल्या स्वयं-अध्ययन परीक्षेस विद्यार्थ्यांनी चांगला प्रतिसाद देऊन विज्ञानवाद व विवेकवादप्रति आपली बांधिलकी अधोरेखित केली. १६ सप्टेंबर रोजी विजेते आणि सहभागींना प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे प्राचार्य रवींद्र पाटील, उपप्राचार्या श्रीमती चौधरी, 'आपलं नवे शहर'चे उपसंपादक राजेंद्र घरत, महाराष्ट्र अनिसचे कार्यकर्ते रोहित कांबळे, पवन जमदाडे, गजानंद जाधव, उत्तम रोकडे, अशोक निकम उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांना विवेकवादाची कास धरता यावी, त्यांच्यातील चौकसपणा वाढावा या हेतूने नवी मुंबईत महा.अनिसच्या वतीने प्रथमच या प्रकारच्या परीक्षा घेतल्या गेल्याचे यावेळी अशोक निकम यांनी सांगितले आणि या परीक्षेसाठी रा.फ.नाईक विद्यालय-कनिष्ठ महा

विद्यालयाने दिलेल्या सहकार्याबद्दल आभार मानले. श्रद्धा व अंधश्रद्धा यांच्यातील सीमारेषा फारच पुसट असून एका ठिकाणी ज्याला श्रद्धा म्हटले जाते, दुसरीकडे तीच अंधश्रद्धा ठरू शकते असे नमूद करून राजेंद्र घरत यांनी विद्यार्थ्यांनी आपल्या सारासार बुद्धीचा अधिक वापर करून योग्य ते निवडावे असे आवाहन करतानाच आता आणखी दाभोलकर, कलबुर्गी, पानसरे, गौरी लंकेश होऊ देता कामा नये असे आपल्या भाषणातून सांगितले. प्रा. पाटील व श्रीमती चौधरी यांनी विद्यार्थी अशा परीक्षांमध्ये दाखवत असलेल्या रुचिवद्दल त्यांचे कौतुक केले. सदर परीक्षेत इयत्ता ८ वी ते १० वी गटासाठी १३७ विद्यार्थ्यांनी; तर इयत्ता ११ वी ते खुला गटासाठी ८६ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. यातून गटवार पहिल्या तीन क्रमांकांना पाहुण्यांच्या हस्ते प्रमाणपत्र देऊन गौरवण्यात आले आणि सर्व परीक्षार्थींना सहभाग प्रमाणपत्र देण्यात आले.

अनिसकडून स्वयं-अध्ययन परीक्षा

नेरूळ (बातमीदार) : महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, नवी मुंबई जिल्ह्यातर्फे स्वयं-अध्ययन परीक्षा घेण्यात आली. या प्रकल्पात विद्यार्थ्यांना प्रश्नपत्रिका सोडवायला देण्यात येते. या प्रश्नपत्रिकेत विज्ञानावर व विवेकावर आधारीत प्रश्न असतात. विद्यार्थ्यांनी स्वतः पुस्तके वाचून, शिक्षकांशी चर्चा करून, मित्रांशी चर्चा करून, संगणकावर शोध घेऊन, भ्रमणध्वनीवर शोध घेऊन ती प्रश्नपत्रिका सोडवायची असते. जेणेकरून विद्यार्थ्यांमध्ये शोधक वृत्ती निर्माण होईल. त्यांचा चर्चेचा ओघ विवेकीपणाकडे वळवून समाज घडवण्याची ही एक पायरी आहे. कोपरखैरणे येथील रा.फ.नाईक विद्यालय व कनिष्ठ महाविद्यालय झालेल्या स्वयं-अध्ययन परीक्षेत २२२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. यावेळी पहिल्या गटात इयत्ता ८ वी ते १० वी तर दुसऱ्या गटात इयत्ता ११ वी ते खुला गटाचा समावेश होता. यावेळी सहभागी सर्व विद्यार्थ्यांना सहभाग प्रमाणपत्र देण्यात आले. तसेच प्रत्येक गटातील जास्त गुण मिळवलेल्या पहिल्या तीन क्रमांकांना बक्षीसे देण्यात आली.

Self-study test conducted by Maharashtra Andhashraddha Nirmulan Samiti evokes good response from students

By Christopher Rodrigues
@mahimerchris3

Under the Maharashtra Andhashraddha Nirmulan Samiti's Scientific Education Programme, students from R.F. Naik Vidyalaya and Junior College at Sector 8, Koparkhairane, achieved a commendable response in the self-study examinations conducted.

They showed strong support for science and rationalism, demonstrating their commitment. On September 16, the winners and participants were awarded certificates during the college's certificate distribution programme.

The college's principal, Ravindra Patil, Vice Principal Choudhary, Rajendra Gharat, deputy editor of 'Aaple Nave Shahar,' Maharashtra Andhashraddha Nirmulan Samiti's members Rohit Kamble, Pavan Jamdade, Gajanan Jadhav, Uttam Rokade, and Ashok Nikam were present at this occasion.

To instil rationalism in the students and increase their critical thinking skills, Ashok Nikam,

on behalf of Maharashtra Andhashraddha Nirmulan Samiti, organised this type of examination for the first time in Navi Mumbai. He expressed gratitude for the co-operation extended by R.F. Naik Vidyalaya and Junior College for conducting these examinations.

The boundary between faith and superstition is very blurred and what is called faith in one place can be superstition in another. Rajendra Gharat urges the students to use their intellect more and choose the right one. He mentioned in his speech that we should not disappoint Dabholkar, Kalburgi, Pansare, and Gauri Lankesh.

Professor Patil and Mrs. Chaudhary appreciated the interest shown by the students in such examinations. In the current exams, 137 students participated in the 8th to 10th-grade category, while 86 students participated in the 11th and open category. The guests awarded certificates to the top three performers in each category, and all the examinees received participation certificates.

Thank You All

Do you wish to support MANS...How..?

- 1) To buy books on eradication of superstitions available with us.**
- 2) become a subscriber of '*Andhshraddha Nirmulan Patrika*', - magazine**
- 3) by giving monetary donations.**
- 4) organize workshop / programs of eradication of superstitions at your known places (Schools, Colleges, Women's / Youth Organizations, Villages).**
- 5) remain present and participate in the programs on 'eradication of superstitions.**
- 6) share the info of MANS to your friends, relatives and request them to participate in this work.**

Participated in campaigns like –

- Fight against Godmen and improper traditions,**
- Stopping animal sacrifice during Religious Fairs,**
- Promoting and arranging *Satyashodhak* method Marriages (free of Caste-Dowry-Priest-Auspicious Days-Expenditure)**
- Environment friendly Holi festival,**
- Pollution-free Diwali,**
- Donation of immersed Ganesha idol and nirmalya**

Organization's Stand on the God

It is not a wonder that the concept of God came in the mind of primitive man. If he felt that the control of extremely complicated universe is done by similar, invisible power, it is natural. MANS is 'Neutral' about the concept of the God. Neutral means, the organization neither support nor oppose the concept of the God on its platform. Our Country's Constitution has conferred a fundamental right to each of the Citizen to believe or not to believe in the God. The Organization desires to work within the framework of the constitution.

However, the exploitation in the society made on the basis of the concept of the God, undesirable traditions, ritual are critically examined. The Organization considers the right of such critical examination given by same Constitution as very valuable.

After such examination, the God who creates miracles, fulfils the vows of the followers, controls human life is not acceptable to the Organization.

However, as stated by Saney Guruji, 'whoever amuses the kids, he will connect himself to the god', if someone believes and imagines that the creator this type of high level moral thoughts means God, then the Organization does not oppose to it; supports it.

Human centered 'God' concept is presented by the *Saints* of Maharashtra.

This rational stand of MANS is different than the stand taken by the others throughout the world. It is in line with India's social, cultural and historical soil.